

Broj: 02-05-19440-14/18
Sarajevo, 19.04.2018. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 36/14 – Novi prečišćeni tekst i 37/14), a saglasno članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/10 i 75/13) Vlada Kantona Sarajevo je na **122.** sjednici održanoj **19.04.2018.** godine, donijela sljedeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2017. godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti- apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti.
2. Predlaže se Skupštini Kantona Sarajevo da usvoji Izvještaj o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2017. godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti- apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti.

PREMIJER

Adem Zolj, Mr.dipl.ing.saob.

Dostaviti:

1. Predsjedavajuća Skupštine Kantona Sarajevo
2. Skupština Kantona Sarajevo
3. Premijer Kantona Sarajevo
4. Ministarstvo zdravlja Kantona Sarajevo
5. Evidencija
6. A r h i v a

web: <http://vlada.ks.gov.ba>
e-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-068, 562-070
Fax: + 387 (0) 33 562-211
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

Prijedlog

Na osnovu člana 13. tačka b) i člana 18. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17), saglasno članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH» br. 46/10 i 75/13), te na osnovu člana 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br: 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15 i 48/16), Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj dana _____.2018. godine, povodom razmatranja Izvještaja o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2017. godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti-apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2017. godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti-apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti.

Broj: 01-05-____/18
__/__/2018.godine
SARAJEVO

PREDSJEDATELJICA
SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO

Prof. Ana Babić

O B R A Z L O Ž E N J E

I P R A V N I O S N O V

Pravni osnov za donošenje ovog zaključka sadržan je u članu 13. tačka b) i člana 18. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17), članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH» broj 46/10, 75/13), kao i članu 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br: 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15 i 48/16).

II R A Z L O Ž I Z A D O N O Š E N J E

Saglasno članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH» br. 46/10 i 75/13) utvrđena je društvena briga za zdravlje na nivou kantona okviru koje je ostvarivanje prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, te praćenju provođenja, zaštiti i unaprijeđenju tih prava u okviru kojih je snabdijevanje lijekovima i dugih medicinskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu stanovništva.

S tim u vezi, u Kantonu Sarajevo se, u primarnom nivou zdravstvene zaštite, kontinuirano prati apotekarska djelatnost odnosno snabdjevenost stanovništva lijekovima i drugim medicinskim sredstvima i redovno izvještava Vlada odnosno Skupština Kantona Sarajevo.

I Z V J E Š T A J
O SNABDJEVENOSTI KANTONA SARAJEVO LIJEKOVIMA I SANITETSKIM
MATERIJALOM U 2017. GODINI SA POSEBNIM OSVRTOM NA
IMPLEMENTACIJU LISTE LIJEKOVA KOJI SE PROPISUJU I IZDAJU NA TERET
SREDSTAVA OBAVEZNOG OSIGURANJA KROZ FUNKCIONISANJE MREŽE
FARMACEUTSKE DJELATNOSTI- APOTEKA

1. Uvod

Zakonom o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj 40/10) definisano je da je apotekarska djelatnost dio zdravstvene djelatnosti koja se obavlja na svim nivoima zdravstvene zaštite i koja osigurava:

- snabdijevanje lijekovima, medicinskim sredstvima, herbalnim lijekovima i herbalnim supstancama, homeopatskim lijekovima, dječjom hranom i dječjom opremom, kao i dijetetskim proizvodima, kozmetičkim i drugim sredstvima za njegu i očuvanje zdravlja stanovništva, zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika koji obavljaju privatnu praksu lijekovima i medicinskim sredstvima.
- izrada magistralnih i galenskih lijekova
- savjetovanje u vezi pravilne primjene lijekova, medicinskih sredstava, herbalnih i homeopatskih lijekova, kozmetičkih i dijetetskih proizvoda u cilju zdravlja i sprečavanje bolesti, te pružanje dodatnih usluga u svrhu provođenja preventivnih mjera za očuvanje i zaštitu zdravlja stanovništva, a koje podrazumijevaju mjerenja određenih parametara koje pacijenti mogu i samostalno odrediti u postupku samokontrole, pri čemu ove usluge imaju savjetodavni karakter i ne pružaju se u svrhu postavljanja dijagnoze kao što su mjerenje šećera u krvi, krvnog pritiska, težine i sl.
- analizu propisivanja lijekova i praćenje upotrebe lijekova, praćenje efikasnosti, bezbjednosti i ekonomičnosti terapije u cilju racionalnog propisivanja i upotrebe lijekova.

Farmaceutska djelatnost, u skladu sa navedenim Zakonom, obavlja se u slijedećim organizacionim oblicima:

- apotekama zdravstvenim ustanovama, u svim oblicima svojine, i njihovim ograncima i depoima,
- bolničkim apotekama,
- apotekama u privatnoj praksi.

Farmaceutska djelatnost na Kantonu Sarajevo je organizovana kroz primarnu zdravstvenu zaštitu (apoteke); bolnički nivo zdravstvene zaštite (bolničke apoteke, kliničke apoteke)

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo je tokom 2017.godine, u okviru svojih nadležnosti pratilo snabdjevenost Kantona Sarajevo sa lijekovima i medicinskim sredstvima za lijekove koji se finansiraju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja.

2. Organizacija farmaceutske službe u Kantonu Sarajevo u toku 2017. godine

Na području Kantona Sarajevo, farmaceutska djelatnost, odnosno izdavanje lijekova na recept se obezbjeđivalo u okviru 170 apoteka - 40 poslovnih jedinica u sastavu JU Apoteke

Sarajevo čiji je osnivač Kanton Sarajevo i 130 jedinica privatnog sektora od čega su 38 privatnih apoteka i 92 Privatnih zdravstvenih ustanova sa ograncima.

U odnosu na 2016.godinu je došlo do smanjenja ukupnog broja apoteka za jednu apoteku, koja je iz razloga nerentabilnosti zatvorena.

Tokom izvještajnog perioda se nije donosila Odluka o slobodnim lokacijama za osnivanje apoteka za 2017.godinu na području Kantona Sarajevo.

Pravilnikom o bližim uvjetima u pogledu prostora, opreme i kadra, kriterijima za osnivanje i obavljanje apotekarske djelatnosti u svim organizacionim oblicima, kao i načinu i postupku njihove verifikacije („Službene novine Federacije BiH“, broj 44/12, 23/13, 27/14) otvorena je mogućnost promjene osnivačko vlasničkih prava, pri čemu veći broj privatnih apoteka vrši reorganizaciju svog statusa iz privatne apoteke u Privatnu zdravstvenu ustanovu kako bi realizovali promjenu osnivačko vlasničkih prava nad ograncima i ustanovama koje posluju sa gubitcima.

OPŠTINA	PRIVATNE APOTEKE		PZU I OGRANCI		JU APOTEKE SARAJEVO		UKUPNO	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Centar	13	10	14	16	9	9	36	35
Hadžići	2	2	6	6	1	1	9	9
Ilidža	4	4	17	17	2	2	23	23
Ilijaš	0	0	4	4	2	2	6	6
Novi Grad	10	9	21	22	8	8	39	39
Novo Sarajevo	8	8	14	14	9	9	31	31
Stari Grad	2	1	9	10	6	6	17	17
Trnovo	0	0	0	0	1	1	1	1
Vogošća	4	4	3	3	2	2	9	9
UKUPNO:	43	38	88	92	40	40	171	170

Pomenutim Pravilnikom utvrđeni su demografski i geografski kriteriji putem kojih se utvrđuje potreban broj apoteka za područje kantona.

Prosječan broj stanovnika Kantona Sarajevo po apoteci, prema postojećem broju apoteka je 2.418,67 stanovnika i kreće se u rasponu od 1532,80 stanovnika na području Općine Centar do 3.267,17 stanovnika po apoteci na području Općine Ilijaš.

Općina	Broj stanovnika*	Broj apoteka na dan 31.12.2016.	Prosječan broj stanovnika po apoteci, prema postojećem stanju	Potreban broj apoteka prema Pravilniku	Prosječan broj stanovnika prema potrebnom broju apoteka
Centar	55.181	35	1.532,80	11	5.016,45
Hadžići	23.891	9	2.654,55	5	4.778,20
Ilidža	66.730	23	2.901,30	14	4.766,43
Ilijaš	19.603	6	3.267,17	4	4.900,75

Novi Grad	118.553	39	3.039,82	24	4.939,71
Novo Sarajevo	64.814	31	2.090,77	13	4.985,69
Stari Grad	36.976	17	2.175,06	8	4.622,00
Trnovo	1.502	1	1.502	1	1.502,00
Vogošća	26.343	9	2.927	6	4.390,50
Ukupno:	413.593	170	2.418,67	86	4.809,22

*Konačni rezultati Popisa stanovništva, u Bosni i Hercegovini 2013

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Web site: <http://www.bhas.ba>

Zaključno sa 31.12.2017.godine Zavod je imao potpisano 175 Ugovora o pružanju farmaceutskih usluga osiguranicima Kantona Sarajevo. Veći broj potpisanih Ugovora je iz razloga promjene vlasničko organizacione structure koja se mijenja u toku godine.

I u 2017.godini na području Kantona Sarajevo su radile 3 bolničke/kliničke apoteke – Apoteka Univerzitetskog Kliničkog centra u Sarajevu, Apoteka Opće bolnice „Prim dr Abdulah Nakaš“ i Apoteka Psihijatrijske bolnice Kantona Sarajevo za potrebe pacijenata koji se liječe u ovim zdravstvenim ustanovama.

Tokom 2017.godine otvorene su i dvije Privatne zdravstvene ustanove –specijalne bolnice “Centar za srce-KM” i “Dr.Solaković”, koje imaju formirane bolničke apoteke, a prema obimu i djelatnosti kojom se bave.

U toku 2017.godine, pokrenute su aktivnosti da se u JU Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo formira bolnička apoteka.

Na području Kantona Sarajevo registrovan je Galenski laboratorij JU Apoteke Sarajevo.

3. Lista lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo u 2016. Godini

a) Propisi koji određuju izradu i donošenje liste lijekova kantona u 2017.godini:

- Zakon o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 58/08)
- Pravilnik o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 3/17).
- Zakon o lijekovima („Službene novine FBiH“, broj 109/12)
- Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa listi lijekova, obavezama ministarstva zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenja lijekova („Službene novine FBiH“ broj 45/13)
- Odluka o listi lijekova nepohodnih za osiguranje zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 56/13, 74/14, 94/15, 25/17, 78/17)
- Odluka o listi lijekova u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 56/13, 74/14, 94/15, 25/17)

Nadležnost donošenja esencijalnih listi i maksimalnih cijena lijekova je utvrđena Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 58/08) i to članom 82 do 84. kao i Pravilnikom o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja

cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 3/17).

Ovim propisima definisan je način donošenja maksimalnih cijena svih lijekova koji se prometuju na području BiH, pa samim tim i lijekova koji se izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja. Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH je 19.5.2017. godine, putem web stranice, objavila maksimalne cijene lijekova koje se prometuju na području BiH, a svojim aktom 10.-02.3-2167-1/17 od 24.05.2017.godine uputila obavijest prema kojoj objavljene cijene stupaju na snagu danom objavljivanja, sa obavezom da svi nosioci dozvola, pravna lica koja se bave prometom na veliko lijekovima, fondovi/zavodi zdravstvenih osiguranja i apoteke, odmah pristupe usklađivanju postojećih cijena sa maksimalnim veleprodajnim cijenama lijekova objavljenim od strane Agencije.

Federalno ministarstvo zdravstva je na svojoj web stranici 14.06.2017.godine objavilo Listu lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije BiH sa obavezujućim cijenama koje su trebale biti usklađene sa maksimalnim cijenama. Naknadno su iste cijene objavljene i u Službenim novinama Federacije BiH broj 78/17, od 13.10.2017.godine.

Odluka o listi lijekova nepohodnih za osiguranje zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 56/13, 74/14, 94/15, 25/17, 78/17) i Odluka o listi lijekova u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 56/13, 74/14, 94/15, 25/17) definišu oblatorni asortiman esencijalnih lijekova sa A liste lijekova i bolničke liste lijekova, te asortiman B liste lijekova koji se može finansirati u skladu sa obezbjeđenim finansijskim sredstvima, kao i obavezujuće fiksne cijene lijekova.

Utvrđivanjem Bolničke liste lijekova, izostavljene su i zanemarene potrebe ustanova primarnog nivoa zdravstvene zaštite za ovim lijekovima jer lista ampularnih lijekova nije definisana od strane Federalnog ministarstva zdravstva. Samim tim upitan je rad i obezbjeđenje lijekova za ustanove kao što su JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo, JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo i sl. Za ovu listu lijekova nisu utvrđene cijene.

b) Postupak donošenja Liste lijekova Kantona Sarajevo u 2017.godini

Javnim pozivom za dostavu dokumentacije putem web aplikacije, broj 10-37-9967/17 od 29.05.2017.godine je traženo da se ovom Ministarstvu dostavi dokumentacija utvrđena članom 20. Pravilnika o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u Federaciji BiH, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa listi lijekova, obavezama ministarstva zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i promotnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenja lijekova („Službene novine FBiH“ broj 45/13).

Po okončanju roka za prijem dokumentacije, izvršena je kontrola 1523 zaprimljene aplikacije nosioca dozvole za prometovanje lijekova, izvršen popis dostavljene dokumentacije i cijena, a kompletan pregled i izvršena analiza dokumentacije, za sve lijekove, oblike, jačine i pakovanja je dostavljen Komisiji za lijekove na razmatranje.

Analizom zaprimljenih aplikacija je utvrđeno da je od 1078 oblika jačine i pakovanja lijekova A liste, na 17 oblika, jačina i pakovanja lijekova dolazi do odstupanja sa maksimalnom cijenom utvrđenom od strane Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, jer je Federalno ministarstvo zdravstva za 7 lijekova u 17 oblika, jačina i pakovanja lijekova prihvatilo maksimalnu cijenu originalnog proizvođača, a ne generičku maksimalnu cijenu. Takvim postupkom, isključeni su svi ostali nosioci dozvole za prometovanje lijeka, kako domaći tako i drugi generički proizvođači lijekova. Uključivanjem domaćih ili drugih generičkih proizvođača, čija maksimalna cijena je niža od originalnog proizvođača, Ministarstvo zdravstva Kantona

Sarajevo, odnosno Vlada Kantona Sarajevo bi kršila odredbe člana 19. Pravilnika o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u Bosni i Hercegovini, a za koji postoji propisana i novčana kazna.

Cijene utvrđene od Federalnog ministarstva zdravstva nisu realne, te se na kantonima stvara vještačka deficitarnost. Tako se u praksi dešava da obavezujuću cijenu po kojima se lijek treba prometovati, ni jedan proizvođač ne može ispoštovati, a radi se o lijekovima koji su neophodni stanovništvu. Kao primjer navodimo lijek deksametazon iz grupe kortikosteroida, koji se obavezno uključuje pacijentu uz kemoterapiju za liječenje karcinoma. Za ovaj lijek na A listi lijekova koja je obavezna za finansiranje u 100% iznosu od strane zavoda zdravstvenog osiguranja kantona, utvrđena je cijena od 0,95 KM, a maksimalna VPC cijena je 2,5 KM koju proizvođači prihvataju. Ovaj problem je prisutan već 3 godine.

Sva nastojanja da Federalno ministarstvo zdravstva ispravi uočene nedostatke, rezultiralo je Izmjenom Odluke o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 78/17) od 13.10.2017.godine i tumačenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 05-37-5560/17 od 18.10.2017.godine, kojim se traži od kantona automatska primjena federalne liste i osporava pravo kantonima na bilo kakvo uplitanje u cijene lijekova.

Napominjemo da je dosadašnja praksa Federalnog ministarstva zdravstva bila da se nižim pravnim aktom mijenjaju odredbe višeg akta (Pravilnikom promijenjene odredbe Zakona), a ta praksa se nastavila i sa najnovijim aktom federalnog ministarstva zdravstva u kojem su se Odlukom izmjenile odredbe Pravilnika.

Iz navedenih razloga, Komisija za lijekove tokom 2017.godine nije izvršila izmjenu Liste lijekova Kantona Sarajevo.

4. Analiza troškova propisanih i izdatih lijekova na recept u 2017.godini

Ukupan broj receptata propisanih i izdatih na teret sredstava obaveznog osiguranja za 2017. godinu iznosi 4.573.552 od čega je 54.503 recepta propisano i izdato za magistralne lijekove. U odnosu na 2016.godinu, došlo je do blagog smanjenja broja propisanih i izdatih receptata 334.785 receptata ili 6,86%.

	2015.godina	2016.godina	2017.godina
Gotovi lijekovi	4.665.503	4.853.834	4.519.049
Magistralni lijekovi	54.876	57.015	54.503
Ukupno	4.720.379	4.910.849	4.573.552

Ukupna vrijednost lijekova izdatih na teret sredstava obaveznog osiguranja u 2017.godini iznosi 74.654.368 KM od čega je naknada ugovornim apotekama 9.706.261 KM. U odnosu na 2016.godinu, sredstva su smanjena za ove namjene za 4.836.492 KM ili 6,20%.

	2016.g	2017.g
Gotovi lijekovi	67.691.509 KM	61.717.103 KM
Magistralni lijekovi	516.796 KM	494.702 KM

Ampularni lijekovi	2.718.822 KM	2.873.688 KM
Lijekovi van liste odobreni po zahtjevima osiguranika	171.940 KM	396.746 KM
Naknada ugovornim apotekama (6% ampule, dežure i naknada po receptu)	8.925.925 KM	9.706.261 KM
Ukupno lijekovi	80.024.992 KM	75.188.500 KM
Umanjenja po osnovu knjižnih odobrenja	77.545 KM	178.094 KM
Umanjenja po osnovu potraživanja od MZKS za RVI kategorije	360.281 KM	356.038 KM
Ukupno lijekovi	79.587.166 KM	74.654.368

Umanjenja po osnovu knjižnih odobrenja u iznosu od 178.094 KM predstavljaju umanjena faktura zbog osporenih neispravnih recepata koja su knjižena u 2017. godini. Pored knjižnih odobrenja navedeni iznos je umanjen i za iznos od 356.038 KM, a koji se odnosi na potraživanje od strane Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo po osnovu RVI osiguranika (Sporazum o načinu realizacije proširenih prava RVI Kantona Sarajevo na lijekove sa Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava zdravstvenog osiguranja).

Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo ni u 2017.godini ne raspolaže podatkom za ukupnu vrijednost izdatih lijekova u bolničkom nivou zdravstvene zaštite, niti je poduzeo aktivnosti na dobijanju cijena ampularnih lijekova koji se primjenjuju u primarnom nivou zdravstvene zaštite, a izdaju se na teret sredstava obaveznog osiguranja.

a) Lista 30 najpropisivanijih lijekova u 2017. godini, prema finansijskom iznosu:

R.br.	Naziv lijeka	Iznos KM
1	LANTUS uložak 100i.j./ml 5x3ml	2.729.297,92
2	JANUVIA film.obl.tbl. 28x100 mg	2.553.720,75
3	NOVOMIX 30 flex pen 100 i.j./ml 5 x 3ml	1.715.043,61
4	HUMALOG mix 25 kwik pen injekcije 100i.j./1ml 5x3 ml	1.411.106,54
5	VICTOZA ras.za inj. 6mg/ml (18mg/3ml)x2	1.236.999,92
6	GALVUS tbl. 28x50 mg	1.102.628,99
7	FOSTER otop.pod prit.180d(6+100)mcg/d.	1.025.699,20
8	LEVEMIR FlexPen injekcije 100i.j./ml 5x3ml	881.363,25
9	ONBREZ Breezhaler prašak za inh.kaps. 30x150 mcg	855.659,28
10	SIOFOR 850 film tbl. 850mg 60 tbl.	851.834,08
11	NITROGLICEROL ret. kapsule 2,5 mg 20 kaps.	826.662,75
12	PINOX tbl. 28x10 mg	791.218,37
13	SPIRIVA prašak za inh.18 mcg a 30	777.446,64
14	SERETIDE CFC FREE INHALER 25/250 mcg 120 doza	773.965,48

R.br.	Naziv lijeka	Iznos KM
15	DILATREND tablete 6,25mg 28 tbl.	739.394,08
16	VAL PLUS film obl.tablete(160+12,5)mg 28 tbl.	724.677,86
17	PROTECTA tablete 20 mg 28 tbl.	603.531,42
18	LOPRIL H tablete (10+12,5) mg 20 tbl.	591.477,98
19	VAL PLUS film obl.tablete(80+12,5)mg 28 tbl.	572.919,78
20	CO-DIOVAN film obl.tablete(160+12,5)mg 28 tbl.	555.041,20
21	LOPRIL H (10+12,5)mg 30tbl.	548.077,25
22	VAL film obl.tablete 80 mg 28 tbl.	545.498,31
23	TOUJEO uložak 300 i.j./ml,3x1,5ml	505.584,43
24	ZYPREXA obl. tablete 10 mg 28 tbl.	482.405,61
25	SIOFOR 500 film tbl. 500mg 60 tbl.	465.188,08
26	IRUZID tablete (10+12,5) mg 30 tbl.	460.889,74
27	TRITACE tablete 5 mg 28 tbl.	436.233,08
28	AVODART kapsule 0,5 mg 30 kaps.	422.929,79
29	LIPEX film tablete 20mg 28 tbl.	422.215,74
30	BISOCOR tbl. 30x5 mg	420.115,50

b) Lista 30 najpropisivanijih lijekova u 2017. godini, prema broju recepata:

R.br.	Naziv lijeka	Recepata	Ukupno KM
1	LODIX tablete 40mg 10 tbl.	109.411	329.607,21
2	BOSAURIN tablete 5mg 30 tbl.	94.560	338.307,92
3	SIOFOR 850 film tbl. 850mg 60 tbl.	80.347	851.834,08
4	PINOX tbl. 28x10 mg	78.516	791.218,37
5	NITROGLICEROL ret. kapsule 2,5 mg 20 kaps.	75.833	826.662,75
6	DILATREND tablete 6,25mg 28 tbl.	67.346	739.394,08
7	SIOFOR 500 film tbl. 500mg 60 tbl.	67.289	465.188,08
8	LANIBOS tablete 0,25mg 20 tbl.	65.172	189.115,56
9	LOPRIL H (10+12,5)mg 30tbl.	58.366	548.077,25
10	PROTECTA tablete 20 mg 28 tbl.	57.355	603.531,42
11	CORVITOL 50 tablete 50 mg 30 tbl.	53.982	178.739,18
12	LOPRIL H tablete (10+12,5) mg 20 tbl.	52.342	591.477,98

R.br.	Naziv lijeka	Receptata	Ukupno KM
13	BISOCOR tbl. 30x5 mg	51.323	420.115,50
14	IRUZID tablete (10+12,5) mg 30 tbl.	49.629	460.889,74
15	CARDIOPROL tablete 5 mg 30 tbl.	47.449	378.104,73
16	AMLODIPIN FARMAVITA tablete 5 mg 30 tbl.	46.192	333.336,16
17	PRILENAP H (10+25)mg 30tbl	40.957	350.088,87
18	ANGINAL tablete 20mg 30 tbl.	40.831	270.400,88
19	TRITACE tablete 5 mg 28 tbl.	40.822	436.233,08
20	VAL film obl.tablete 80 mg 28 tbl.	40.652	545.498,31
21	LIPEX film tablete 20mg 28 tbl.	38.581	422.215,74
22	PROTECTA tablete 10 mg 28 tbl.	37.456	283.747,99
23	AMLODIL tablete 5 mg 30 tbl.	35.285	254.320,98
24	VAL PLUS film obl.tablete(160+12,5)mg 28 tbl.	34.626	724.677,86
25	TRITACE tablete 2,5 mg 28 tbl.	34.369	246.700,79
26	VAL PLUS film obl.tablete(80+12,5)mg 28 tbl.	33.176	572.919,78
27	JANUVIA film.obl.tbl. 28x100 mg	32.464	2.553.720,75
28	BOSAURIN tablete 2mg 30 tbl.	32.103	104.037,76
29	ALDACTONE dražeje 25mg 20 drag.	31.932	151.217,50
30	LOPRIL 10mg 30 tbl.	29.090	186.050,13

c) Potrošnja po DDD za TOP 20 generičkih naziva ATC 5 nivoa :

R.b.	ATC i Generički naziv	DDD/1000 st/dan
1	C09BA03 - Lizinopril+ Hidrohlortiazid	46,64
2	C09AA05 - Ramipril	39,15
3	A10BA02 - Metformin	36,39
4	C08CA01 - Amlodipin	35,31
5	C09CA03 - Valsartan	30,94
6	C09AA03 - Lizinopril	27,95
7	C09DA03 - Valsartan, Hidrohlortiazid	27,28
8	C07AB07 - Bisoprolol	21,90
9	C09BA02 - Enalapril+Hidrohlortiazid	19,30
10	A10BB12 - Glimepirid	18,42

R.b.	ATC i Generički naziv	DDD/1000 st/dan
11	C08CA13 - lerkandipin	16,38
12	C01DA02 - Gliceril trinitrat	15,11
13	C10AA01 - Simvastatin	14,96
14	N05BA01 - Diazepam	14,25
15	C01DA14 - Izosorbid mononitrat	12,77
16	C09AA02 - Enalapril	12,07
17	H03AA01 - Levotiroksin	11,61
18	G04CA02 - Tamsulozin	11,16
19	C10AA05 - Atorvastatin	10,14
20	C03CA01 - Furosemid	9,87

d) Potrošnja po DDD za TOP 10 generičkih naziva ATC 3 nivoa:

R.b.	ATC i Generički naziv	DDD/1000 st/dan
1	C09A - Inhibitori angiotenzin konvertujućeg enzima (ACE), monokomponentni	88,78
2	C09B - Inhibitori angiotenzin konvertujućeg enzima (ACE), kombinacije	73,23
3	A10B - Antihiperlipidemijski, isključujući insuline	66,60
4	C08C - Selektivni blokatori kalcijumskih kanala sa vaskularnim djelovanjem	54,59
5	C07A - Blokatori beta-adrenergičkih receptora	43,61
6	C09C - Antagonisti receptora angiotenzina II, monokomponentni	33,64
7	C09D - Antagonisti receptora angiotenzina II, kombinacije	31,30
8	C10A - Lijekovi koji snižavaju nivo holesterola i triglicerida	30,72
9	C01D - Vazodilatatori u terapiji bolesti srca	27,88
10	A10A - Insulini i analozi	24,89

e) Analiza izdatih lijekova po ATC klasifikaciji

ATC- KLASIFIKACIJA	Iznos KM/2016	Iznos KM/2017
A (lijekovi koji djeluju na digestivni trakt i metabolizam)	20.757.511,64	18.994.645,89

B (lijekovi koji djeluju na krv i krvotvorne organe)	1.147.462,92	1.380.987,05
C (lijekovi koji djeluju na kardiovaskularni sistem)	24.382.596,84	21.428.415,27
D (lijekovi koji djeluju na kožu - dermatologici)	382.583,82	316.495,17
G (lijekovi koji djeluju na urogenitalni sistem)	1.917.460,23	1.986.507,66
H (sistemski hormonalni lijekovi, izuzimajući spolne hormone)	2.372.509,12	2.196.310,50
J (lijekovi za liječenje sistemskih infekcija anti-infektivni)	3.967.749,57	3.479.755,98
L (preparati za liječenje malignih oboljenja)	340.908,56	366.823,71
M (lijekovi koji djeluju na koštano-mišićni sistem)	1.925.407,98	893.650,65
N (lijekovi koji djeluju na nervni sistem)	8.207.268,64	7.742.120,94
P (preparati za liječenje infekcija uzrokovanih parazitima)	1.446,63	0,00
R (lijekovi koji djeluju na respiratorni sistem)	6.699.479,47	6.693.456,33
S (lijekovi koji djeluju na čula)	1.566.710,64	1.593.984,13
Z(ostalo)	2.642.359,06	2.378.759,23
UKUPNO	76.311.455,12	69.451.912,51

Iznos od 69.451.912,51 KM za 2017. godinu predstavlja troškove lijekova na recepte, lijekova izdatih na recept po posebnim programima, sanitetskog materijala i prateće naknade (1,90 odnosno 1,65 po receptu) koje su izdale apoteke, a koje imaju ATC kod ili adekvatan analitički kod za sanitetski materijal, te ih je moguće analitički klasificirati po propisivaču, apoteci i pacijentu, te kao takve detaljno analitički pratiti i obrađivati po potrošnji kroz ATC grupe. Prikazani iznos ne sadrži:

- ampulirane lijekove u iznosu od 2.873.688 KM,
- naknade za ampule u iznosu od 161.143 KM,
- naknade za dežurstva u iznosu od 2.328.000 KM
- lijekove van liste odobreni po zahtjevima osiguranika u iznos od 396.746 KM.

Iz tabelarnog prikaza je vidljivo da:

- najveće učešće pripada lijekovima koji se koriste u bolestima kardiovaskularnog sistema (grupa C) i to 32 %
- na drugom mjestu se nalaze lijekovi za liječenje bolesti gastrointestinalnog sistema i metabolizma (grupa A) sa 27 %
- na trećem mjestu se nalaze lijekovi za liječenje bolesti nervnog sistema (grupa N) sa 11 %
- na četvrtom mjestu su lijekovi koji djeluju na respiratorni sistem (grupa R) sa 10 %
- na petom mjestu mjestu su antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu (grupa J) sa 5 %

f) Zastupljenost farmaceutskih kuća po broju izdatih recepata i finansijskim iznosom:

R.b	Proizvođač	Broj recepata	Ukupno KM
1	ABBOTT	107.426	1.891.972,79
2	ABDI IBRAHIM ILAC SANAY.TIC.	590	11.382,86
3	ACTAVIS GROUP HF.	43	713,43
4	ALCON	50.926	692.625,70
5	ALKALOID	65.801	917.513,65
6	AMSAL PHARMACEUTICALS	22.687	455.790,27
7	ALVOGEN	9.315	128.012,62
8	ASPEN HEALTH CARE	927	36.929,00
9	BAYER SCHERRING	11.031	583.253,27
10	BELUPO	13.407	135.939,33
11	BERLIN CHEMIE	248.036	1.836.279,05
12	BESINS MANUFACTURING	1.759	75.476,46
13	BGP PRODUCTS	6.756	269.576,49
14	BILIM PHARMAC.	1.085	15.177,01
15	BOEHRINGER	11.718	785.093,08
16	BOSNALIJEK	1.374.930	11.505.306,70
17	CHIESI PHARM	12.623	1.203.357,43
18	CLINRES FARM.	50.125	730.053,22
19	DESMA GMBH	24.123	233.652,11
20	DEVA HOLDING A.S.	6.655	499.947,35
21	ELI LILLY	37.367	3.022.499,52
22	FALK PHARMA	5.749	483.513,27
23	FARMAL D.D. LUDB.	220	1.298,96
24	FARMAVITA	823.567	9.783.600,99
25	FRESENIUS KABI	976	200.514,52
26	GRUNENTHAL GMBH	4.902	56.935,09
27	GSK	117.385	2.785.400,42
28	H.LA ROCHE	25.242	467.647,72
29	HEMOFARM	234.920	1.774.834,22
30	INNOTHERA	5.917	74.017,25

R.b	Proizvođač	Broj recepata	Ukupno KM
31	JAKA -80 A.D.RADOVIŠ	9.950	63.890,65
32	JANSSEN-CILAG	929	98.184,53
33	KRKA	15.643	171.877,21
34	LABORATORIOS ARTAL S.A.	1.671	46.945,20
35	LEK	9.741	88.839,62
36	LES LABORATOIRES	11.383	102.138,89
37	MAG. APOTEKE	54.677	502.413,36
38	MEDA	15.180	91.385,77
39	MEDIS	11.069	509.121,50
40	MERCK EXPORT	7.666	54.505,11
41	MSD	126.993	4.248.703,40
42	SANITETSKI MAT.	86.260	1.292.567,30
43	NOBEL	24.372	241.534,14
44	NOVARTIS PHARMA	128.931	4.995.766,61
45	NOVO NORDISK	35.533	5.258.436,28
46	NUTRICIA	257	183.658,31
47	PFIZER	116.618	1.342.304,91
48	PHARMA SWISS	13.306	164.962,92
49	PHARMAS	12	244,40
50	PLIVA	22.418	372.003,86
51	PRO MED C.S.	421	8.545,78
52	RECKITT	6.960	238.636,82
53	REMEDICA LTD.	486	18.174,29
54	REPLEKFARM	111	6.143,64
55	RIEMSER	35.076	184.041,31
56	ROMED	88.095	199.605,74
57	SANOFI AVENTIS	253.427	5.874.004,27
58	STADA	2.679	18.059,55
59	TAKEDA	64.854	1.026.106,70
60	TORREX CHISI PHARMA GMBH	18	90.578,93

R.b	Proizvođač	Broj recepata	Ukupno KM
61	UCB PHARMA	266	20.321,30
62	UNIMED PHARMA	284	4.214,06
63	VIENNPHARMA	67.473	527.416,02
64	ZADA PHARMAC.	84.388	745.494,20
65	ZDRAVLJE AD	197	2.772,15

Finansijski udio pet domaćih proizvođača u listi lijekova iznosi 34,93%. Od domaćih proizvođača Bosnalijek d.d Sarajevo ima najveći udio, od originatora je to Sanofi Aventis Groupe, a od generičkih kuća je to Chiesi pharmaceuticals GmbH.

g) Analiza ampularnih lijekova primarnog nivoa zdravstvene zaštite

U sklopu Odluku o pozitivnoj, bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo donesena je i lista ampuliranih lijekova koja se upotrebljava u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, ali za istu i dalje nisu utvrđene cijene od strane Federacije BiH, niti je propisan način donošenja cijena i nabavke ovih lijekova.

Odlukom o pozitivnoj, bolničkoj i magistralnoj listi lijekova Kantona Sarajevo je definisano da se lijekovi sa bolničke liste obezbjeđuju putem pregovaračkog postupka na način da se objedine sve potrebe ustanova koje koriste lijekove sa bolničke liste lijekova. Ovim postupkom bi se odredile cijene lijekova koji pripadaju bolničkoj listi lijekova, s tim da bi se lijekovi čija primjena je dozvoljena u ustanovama primarnog nivoa zdravstvene zaštite na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja finansiraju od Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, a lijekovi koji se primjenjuju u stacionarnim zdravstvenim ustanovama se nabavljaju iz tekućih sredstava koja im doznači Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo.

Dokumentacija nosioca dozvole za prometovanje lijekova koja se prima putem web aplikacije je veoma manjkava, i u toku 2017.godine su zaprimljene samo 34 aplikacije od potrebnih oko 350 aplikacija. Dostavljene cijene su veoma visoke i većinom su na nivou maksimalnih cijena.

Dugogodišnja praksa i zakonska obaveza provođenja nabavke ovih lijekova putem javnog poziva je razlog malog odziva na web aplikaciju, a Zavod zdravstvenog osiguranja ne može da učestvuje u organizaciji objedinjene nabavke za Kanton Sarajevo, koja bi u konačnici rezultirala ogromnim smanjenjem cijena ampularnih lijekova. Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo koristi sadržaj stare liste ampuliranih lijekova iz 2003. godine sa tadašnjim cijenama i zaštićenim nazivima. O ovom problemu je razgovarano na sastancima, te dostavljena tumačenja na svaki upit koji je Zavod upućivao ovom Ministarstvu i Komisiji za lijekove Kantona Sarajevo.

Sredstva za ampulirane lijekove izvršena su u iznosu 2.873.688 KM što je 96% od ukupno planiranih sredstava u 2017. godini. Inicijalno planirana sredstva su u 2017. godini smanjenja za 17% u odnosu na planirana sredstava iz prethodne godine, ali su rebalansom povećana obzirom da nije došlo do utvrđivanja novih cijena ampuliranih lijekova sa kantonalne pozitivne liste, jer ista nije završavala. U zadnjem kvartalu, uvedena je praksa da zdravstvene ustanove prije trebovanja ampuliranih lijekova svoju narudžbenicu dostave na odobrenje

Zavodu, a što je samo međukorak do prelaska na elektronsko trebovanje, izdavanje, evidentiranje i personalizirano razduživanje ampuliranih lijekova u primarnoj zdravstvenoj zaštiti putem integralnog informacionog sistema (eAmpula).

Navedene stavke se ne evidentiraju kroz elektronsku formu realizacije recepata (eApoteka) već terete trošak lijekova po osnovu fakturisanih iznosa na osnovu sklopljenog Ugovora sa JU "Apoteke Sarajevo" i PZU Apoteka Dina.

h) Potrošnja lijekova u 2017.godini koji se obezbjeđuju osiguranicima putem posebnih programa.

Naziv lijeka	Kutija/boca	Ukupno KM
NORDITROPIN NORDILET 10mg/1,5ml	2.551	941.840,94
Genotropin 5,3 mg /ml	434	80.260,88
Omnitrope 10 mg/1,5ml	25	8.960,40
SANDOSTATIN LAR inj.20 mg	61	137.085,09
SANDOSTATIN LAR inj.30 mg	211	607.885,81
mag. Sirup sa morfijem 10mg/5ml 300ml	65	1.529,45
mag. Sirup sa morfijem 20mg/5ml. 300ml	63	2.235,77
mag. Sirup sa morfijem 30mg/5ml 300ml	84	3.946,04
DUROGESIC flaster 2,5mg ex 5 kom.	2.971	34.337,27
DUROGESIC flaster 5mg ex 5 kom.	3.438	63.847,26
Pulmozyme ampule 2,5 mg 2,5 ml	350	97.539,53
BRAMITOB inhal.rastvor za rasprš. 300mg/4ml x 56	18	90.578,93
Revatio tbl 90x 20 mg	67	72.818,57
Humira inj 40 mg x2	93	193.776,27
Actemra konc. za rast. za infuziju 80mg/20ml	3	907,44
Actemra konc. za rast. za infuziju 400mg/20ml	5	7.601,45
Enbrel otop.za inj.u napunj. štrc. 10 mg	5	1.962,85
Enbrel otop.za inj.u napunj. štrc. 25 mg	2	1.902,44
NUTRIDRINK 200 ml	16.860	72.585,44
NUTRIDRINK MF (za djecu od 1-6 godina)	10.800	46.498,20
NUTRISION STANDARD 500 ml	1.320	9.191,93
NUTRISION ENERGY 500ml	6.780	55.382,74
Fresubin ProteinENERGY Drink 200ml	19.140	70.879,18
Fresubin ENERGY Drink Blackcurrant 200ml EB	2.640	7.822,27
Frebini Energy Fibre Drink Neutral 500ml	720	5.519,18
Frebini Energy Fibre Drink Chocolate 200 ml EB	5.580	19.295,60
Fresubin Original 500 ml	1.590	8.408,58

Naziv lijeka	Kutija/boca	Ukupno KM
Survimed OPD 500 ml	980	9.273,19
Fresubin Original Drink 200 ml	3.000	8.046,36
Fresubin HP energy 500 ml	6.330	37.308,86

Za finansiranje posebnih programa i palijativne njege u 2017. godine je izdvojeno 2.699.228 KM, što čini 82% izvršenja finansijskog plana, a evidentno je i smanjenje od 12% u odnosu na isti period prošle godine.

Ovo je direktan rezultat planiranog revidiranja cijena prilikom završetka protokola, kao i pojačane kontrole i ranijih upozorenja nad poštivanjem odredbi protokola od strane propisivača, te obustavom realizacije programa obezbjeđenja lijeka oktreotid za liječenje osiguranih lica oboljelih od neuroendokrinih tumora sredinom godine (zbog prelaska na finansiranje od strane Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH).

Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo finansira programe i palijativnu njegu za teška i rijetka oboljenja (koja nisu sadržana u Listi lijekova), a prema mišljenju resornog ministarstva zdravstva (obzirom da se radi o posebno ugroženim pacijentima kojima su potrebni skupi lijekovi čije bi lično finansiranje bitno uticalo na socijalnu status osiguranika).

i) Pregled broja recepata realizovanih po apotekama sa ukupnom vrijednošću izdatih lijekova

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
1	Apoteka Aedromsko naselje	30.532	435.090,52
2	Apoteka Bašćaršija	41.123	624.905,33
3	Apoteka Bosna	33.085	487.384,69
4	Apoteka Breka	33.164	516.178,02
5	Apoteka Buća potok	33.771	477.919,58
6	Apoteka Centar	36.337	559.030,66
7	Apoteka Čengić Vila	19.988	368.846,65
8	Apoteka Dobrinja	40.688	602.274,50
9	Apoteka Grbavica	29.877	461.809,72
10	Apoteka Hadžići	35.173	441.199,64
11	Apoteka Hitna	40.999	562.667,41
12	Apoteka Hrasnica	18.556	240.736,77
13	Apoteka Ilidža	59.613	815.677,15
14	Apoteka Ilijaš	68.528	1.008.769,79
15	Apoteka Importane	3.810	58.599,54
16	Apoteka Kobilja glava	13.622	205.765,66
17	Apoteka Koševo	17.019	1.219.633,90
18	Apoteka Koševsko brdo	17.799	283.641,54

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
19	Apoteka Kovačići	22.707	346.701,62
20	Apoteka Logavina	24.920	378.699,34
21	Apoteka Marijin Dvor	31.815	558.718,20
22	Apoteka Mejtaš	24.990	485.749,30
23	Apoteka Novi Grad	31.447	434.718,57
24	Apoteka Novo Sarajevo	52.795	781.170,39
25	Apoteka Otoka	34.547	507.022,81
26	Apoteka Pofalići donji	31.332	464.776,51
27	Apoteka Pofalići gornji	51.461	738.115,99
28	Apoteka Pozorište	13.115	209.107,75
29	Apoteka Rajlovac	24.101	337.305,65
30	Apoteka Saraj Polje	74.133	1.032.988,32
31	Apoteka Sedrenik	25.785	366.123,88
32	Apoteka Skenderija	21.091	1.354.097,25
33	Apoteka Srednje	20.225	273.371,87
34	Apoteka Stari Grad	37.682	561.515,83
35	Apoteka Švrakino	70.782	989.617,28
36	ApotekaTrnovo	11.622	147.207,83
37	Apoteka Velešići	24.131	370.242,39
38	Apoteka Vogošća	87.154	1.340.199,42
39	Apoteka Vratnik	21.982	361.897,59
40	Apoteka Vrazova ogranak Centar	55.384	807.581,52
UKUPNO JU APOTEKE SARAJEVO		1.366.885	22.217.060,38
41	Apoteka Al Hana 1	25.144	352.789,30
42	Apoteka Al Hana 2	26.494	367.681,27
43	Apoteka Al Hana 3	84.060	1.195.360,04
44	Apoteka Al Hana Bašćaršija	45.307	724.741,04
45	Apoteka Al Hana Bojnik	34.207	464.991,92
46	Apoteka PZU Al Hana Hrasnica	10.432	136.576,92
47	Apoteka Al Hana Medresa	26.618	405.994,61
48	Apoteka Al Hana Naša apoteka	30.505	426.037,98
49	Apoteka Al Hana Sokolović kolonija	32.721	478.322,11
50	Apoteka Al Hana Vraca	4.729	74.842,45
UKUPNO APOTEKE AL HANA		320.217	4.627.337,64
51	Apoteka PZU Avicena Visoko ogranak Hrasno	8.646	134.018,06

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
52	Apoteka PZU Avicena Visoko ogranak Stup	7.995	122.518,22
UKUPNO PZU APOTEKE AVICENA VISOKO		16.641	256.536,28
53	Apoteka Dina	85.115	1.909.104,61
54	Apoteka Dina 1	74.282	1.074.593,62
55	Apoteka Dina 2	29.149	404.418,16
UKUPNO PZU APOTEKE DINA		188.546	3.388.116,39
56	Apoteka Delfin	46.608	674.618,10
57	Apoteka Delfin Centrala	60.492	909.635,65
UKUPNO PZU APOTEKAE DELFIN		107.100	1.584.253,75
58	Apoteka Eurofarm Alipašino polje	7.777	119.132,15
59	Apoteka Eurofarm BBI	5.142	90.832,73
60	Apoteka Eurofarm Hrasnica	22.478	299.608,46
61	Apoteka PZU Eurofarm Ilidža	14.608	215.464,71
62	Apoteka PZU Eurofarm Internacionalna apoteka Malta	928	14.321,97
63	Apoteka Eurofarm Markale	7.797	119.606,61
64	Apoteka Eurofarm Merkator	5.515	94.157,10
65	Apoteka Eurofarm Nedžarići	11.309	148.997,07
UKUPNO PZU APOTEKE EUROFARM		75.554	1.102.120,80
66	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Alpašino polje	6.982	99.327,43
67	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.BBI Centar	4.185	66.164,87
68	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Hrasnica	18.183	224.857,30
69	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Markale	6.104	84.782,81
70	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Merkator	5.220	76.336,07
71	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Nedžarići	8.751	105.110,69
72	Apoteka ZU Eurovita pharm. Mostar ogr.Širokača	12.703	179.705,16
73	Apoteka ZU Eurovita pharm.Mostar ogr.Velešići	20.047	298.730,33
UKUPNO PZU APOTEKE EUROVITA PHARMACIJA MOSTAR		82.175	1.135.014,66
74	Apoteka Family	26.541	380.281,51
75	Apoteka Family pharm ogranak 1	8.787	140.819,62
76	Apoteka Family plus	31.568	462.171,39
UKUPNO PZU APOTEKE FAMILY PHARM		66.896	983.272,52
77	Apoteka Gral Dobrinja	9.602	123.104,64
78	Apoteka Gral Dobrinja 1	22.141	317.033,87
79	Apoteka Gral Dobrinja 2	45.847	644.452,51

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
80	Apoteka Gral Dobrinja V	12.926	191.679,95
81	Apoteka Gral Hadžići	7.447	98.699,64
82	Apoteka Gral Otoka	4.271	62.792,93
83	Apoteka Gral Pazarić	11.248	159.769,56
84	Apoteka Gral Skenderija	11.752	168.172,64
85	Apoteka Gral Šip	14.474	227.447,85
UKUPNO PZU APOTEKE GRAL		139.708	1.993.153,59
86	Apoteka Ibo&Co	36.798	526.693,90
87	Apoteka Ibo&Co Patriotske lig.	18.026	273.436,66
UKUPNO PZU APOTEKE IBO&CO		54.824	800.130,56
88	Apoteka Lupriv ogranak 10	35.249	519.116,99
89	Apoteka Lupriv ogranak 11	10.960	173.010,01
90	Apoteka Lupriv ogranak 13	194	2.818,49
91	Apoteka Lupriv ogranak 14	19.190	266.470,10
92	Apoteka Lupriv ogranak 15	28.322	468.371,60
93	Apoteka Lupriv ogranak 16	23.402	308.370,67
94	Apoteka Lupriv ogranak 17	80.168	1.201.315,75
95	Apoteka Lupriv ogranak 19 (8)	8.223	122.177,53
96	Apoteka Lupriv ogranak 21 (9)	33.403	483.584,65
UKUPNO PZU APOTEKE LUPRIV MOSTAR		239.111	3.545.235,79
97	Apoteka Butmir	37.586	510.579,64
98	Apoteka Farmes	24.904	333.831,06
99	Apoteka PZU Magistrat	25.745	340.545,34
UKUPNO PZU APOTEKE MAGISTRAT		88.235	1.184.956,04
100	Apoteka Mgm Apoteka 2	6.542	95.081,98
101	Apoteka Mgm Marijin dvor	5.433	75.740,63
UKUPNO PZU APOTEKE MGM KAKANJ		11.975	170.822,61
102	Apoteka Oaza zdravlja Alipašin most	36.407	483.739,79
103	Apoteka Oaza zdravlja Bihačka	38.395	539.472,39
104	Apoteka Oaza zdravlja Dobrinja 2	29.148	392.246,25
105	Apoteka Oaza zdravlja Ilidža	38.283	503.379,52
106	Apoteka Oaza zdravlja Podlugovi	25.975	364.280,20
107	Apoteka Oaza zdravlja Vogošća	52.214	731.742,26
UKUPNO PZU APOTEKE OAZA ZDRAVLJA		220.422	3.014.860,41
108	Apoteka Pharmamed Bašćaršija	24.223	365.142,39

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
109	Apoteka Pharmamed Drvenija ogr.2	15.570	244.427,54
110	Apoteka Pharmamed Hadžići	17.879	250.362,72
111	Apoteka Pharmamed Sarajevo 1	23.531	324.990,18
UKUPNO PZU APOTEKE PHARMAMED VITEZ		81.203	1.184.922,83
112	Apoteka Remedia 3	10.403	168.235,84
113	Apoteka Remedia Kranjčevićeva	9.525	156.546,20
114	Apoteka Remedia Sokolović kolonija	36.867	495.393,49
UKUPNO PZU APOTEKE REMEDIA		56.795	820.175,53
115	Apoteka PZU Verdant	24.126	344.495,49
116	Apoteka Verdant 1	61.195	942.602,63
UKUPNO PZU APOTEKE VERDANT		85.321	1.287.098,12
117	Apoteka PZU Vitapharm	32.197	427.512,06
118	Apoteka Pharmasan	24.555	348.842,19
UKUPNO PZU APOTEKE VITAPHARM		56.752	776.354,25
119	Apoteka PZU Viva 7	78.791	1.170.932,20
120	Apoteka Viva 7 ogranak 1	21.884	330.956,55
UKUPNO PZU APOTEKAE VIVA 7		100.675	1.501.888,75
121	Apoteka Zeni-lijek Grbavica	11.722	170.863,55
122	Apoteka Zeni-lijek Podlugovi	26.956	367.442,54
123	Apoteka Zeni-lijek Vogošća	12.539	161.346,44
UKUPNO PZU APOTEKE ZENI-LIJEK ZENICA		51.217	699.652,53
124	Apoteka Alexandria	727	8.951,54
125	Apoteka Al Tawil	48.216	715.166,10
126	Apoteka Alipašin most	26.996	370.822,59
127	Apoteka Altea	17.080	268.553,24
128	Apoteka Anis	34.390	473.281,67
129	Apoteka Bardakčije	47.256	707.819,30
130	Apoteka PZU Cytipharm	693	9.235,23
131	Apoteka Čelebić	65.907	975.818,91
132	Apoteka Dija San	17.835	249.725,94
133	Apoteka PZU Diva Medica Goražde ogr.Soukbunar	12.405	196.864,26
134	Apoteka Duopharm	9.365	132.678,81
135	Apoteka Eurofarm Pharm Bugojno	8.537	113.367,19
136	Apoteka PZU Estherpharm	29.290	423.470,89
137	Apoteka PZU Galenus	10.288	203.150,59

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
138	Apoteka Galenpharm	19.770	312.485,01
139	Apoteka PZU G- pharm	4.565	64.783,33
140	Apoteka Ikanović	9.062	144.482,65
141	Apoteka La vita	18.273	271.713,39
142	Apoteka Lamella	20.518	562.349,26
143	Apoteka Libero	21.505	303.666,81
144	Apoteka Lotus	20.588	303.435,20
145	Apoteka Lužani	18.748	236.293,13
146	Apoteka Lužani A	9.935	145.580,65
147	Apoteka Medikaliz	14.201	196.873,62
148	Apoteka Medisan	16.288	252.206,11
149	Apoteka Mima	25.739	383.302,09
150	Apoteka My Medico	4.582	62.401,52
151	Apoteka Otoka A2	41.025	613.471,84
152	Apoteka Pharmacentar	13.669	225.736,94
153	Apoteka PharmaSA	8.988	133.594,74
154	Apoteka Pharmplus	12.422	194.201,07
155	Apoteka Pharma Viva	12.617	180.891,98
156	Apoteka Revita	27.595	393.725,27
157	Apoteka San Di	16.365	229.354,84
158	Apoteka Selen	37.037	505.643,30
159	Apoteka Semperviva	36.828	541.582,60
160	Apoteka Shopping	16.993	245.177,80
161	Apoteka Stup	45.207	631.485,01
162	Apoteka Stup II	31.215	438.956,17
163	Apoteka Tara	16.332	241.483,17
164	Apoteka Tarčin	39.551	506.971,63
165	Apoteka Tilia	17.544	258.124,59
166	Apoteka Unalijek 5	28.359	392.952,07
167	Apoteka Unapharm	10.857	150.071,61
168	Apoteka Valor	15.099	188.998,66
169	Apoteka Vedam	56.312	874.474,08
170	Apoteka PZU Vedypharm	19.869	299.818,64
171	Apoteka Višnjik	9.970	142.958,37
172	Apoteka Vita	32.771	465.947,30

Red.br	NAZIV APOTEKE	Br. recepata	Iznos KM
173	Apoteka Vita ogranak br.4	3.279	50.442,17
174	Apoteka Zambak	32.956	477.763,57
175	Apoteka Zdravlje	47.681	706.642,63
UKUPNO OSTALE PRIVATNE APOTEKE		1.163.300	17.178.949,08

Sve ugovorne apoteke su sastavni dio integralnog informacionog sistema, a cjelokupni promet lijekova sa liste se vodi kroz aplikaciju eApoteka (od marta 2017.godine i pisani recepti se digitalizuju i validiraju prije nego budu realizovani), kroz istu se određuje status lijeka, te vrše obračuni kao osnov za fakturisanje prema Zavodu. U toku 2017. godine, ukupno 175 apoteka je prometovalo lijekove na teret Zavoda od čega se 40 lokaliteta odnosi na apoteke JU Apoteke Sarajevo, a na mjesečnom nivou u prosjeku je bilo 165 apoteka sa prometom lijekova (pojedine apoteke su mijenjale vlasničku ili orgnaziacionu strukturu u toku godine).

Cjelokupan promet i razmjena podataka između ljekara, apoteka i Zavoda se odvija putem aplikacije eApoteka u integralnom informacionom sistemu. U ugovornim apotekama, korisničke račune u aplikaciji eApoteka je koristilo 420 osoba ovlaštenih za izdavanje recepata.

Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo je u 2017 .godini obnovio ugovore sa svim ugovornim apotekama Kantona Sarajevo o snabdijevanju lijekovima i medicinskim sredstvima koji važe do 31.12.2018.godine.

j) Deficitarni lijekovi u 2017. godini i razlozi deficitarnosti

Glavni razlog deficitarnosti lijekova je nemogućnost pojedinih proizvođača da prometuju lijekove po cijenama iz Odluke o listi lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Međutim u 2017. godini Zavodu nije prijavljena deficitarnost lijekova ni od jednog proizvođača.

5. Najčešće greške u propisivanju lijekova

U Zavodu se vrši kontrola svakog realizovanog recepta u skladu sa Pravilnikom o uvjetima za propisivanje i izdavanje lijekova u prometu na malo («Službene novine Federacije BiH»,br.42/11 i 64/11).

Kontrolom pisanih realizovanih recepata uočen je niz nepravilnosti koje su u suprotnosti sa pojedinim članovima Pravilnika i Odluke o Listi lijekova, na koje želimo skrenuti pažnju:

- nije izvršena provjera statusa zdravstvenog osiguranja
- nepravilno i nečitko napisani recepti
- propisivanje recepata bez označenog dana propisivanja
- propisivanje recepata bez šifre ljekara (bar kod)
- izdavanje lijekova bez potpisa farmaceuta
- propisivanje veće količine lijeka od potrebne
- preveliko propisivanje lijekova – polipragmazija po jednom osiguraniku
- propisivanje potrebne količine lijeka za mjesec dana na više recepata
- realizovanje recepata bez preporuke specijaliste određene grane medicine

Ponovljivi recept kojim ovlašten doktor može propisati lijek za liječenje hroničnih bolesti za najviše 90 dana trajanja terapije, ima trend rasta u 2017.godini tek nakon implementacije elektronskog recepta i zahvaljujući mogućnosti generisanja elektronskog ponovljenog recepta (eTerapija) koji je moguće realizovati u bilo kojoj apoteci.

Velika upotreba eTerapija je direktno rezultira značajnim smanjenjem gužvi u timovima porodične medicine, obzirom da hornični stabilni pacijenti koji su ranije svaki mjesec dolazili po svoje recepte kod ljekara, sada to rade samo jednom u tri mjeseca, čine je izbjegnuto stvaranje gužvi. Dodatno, ljekarima je omogućeno i produženje terapije nakon tri mjeseca sa svega par klikova u aplikaciji, pa se i posjete za potrebe produženja terapije sada traju značajno kraće.

Prema prikupljenih pokazateljima, od cca. 110.000 pacijenata, njih 75.000 koristi eTerapiju svaki mjesec.

Evidentirali smo da svaki mjesec cca. 38.000 pacijenata izvrši podizanje lijekova u apoteci (bez da je išao taj mjesec kod ljekara), što je direktan rezultat primjene eTerapije, što znači da je broj posjeta ljekaru smanjen za oko 30%, samo po osnovu ove funkcije. Od početka primjene (sredina 2015. godine) pa do kraja 2017. godine je smanjeno oko 1.000.000 posjeta ljekaru zbog primjene eTerapije odnosno broj posjeta ljekarima, od čega oko 445.000 posjeta manje u 2017. godini.

U 2017.godini realizovano je 3.278.710 ponovljivih recepata .

Greške na elektronskim i ponovljenim elektronskim receptima su minimalizirane revizijom radnog toka prilikom izdavanja i realizacije elektronskih recepata, te implementacijom elektronskih kontrola, koje su predmet kontinuiranog učenja i usavršavanja.

6. Kontrola propisivanja i izdavanja lijekova

Cijeneci ozbiljnost problema, Zavod je u 2017. godini, s ciljem racionalizacije potrošnje u skladu sa svojom nadležnošću i mogućnosti, poduzeo slijedeće mjere racionalizacije na koje može direktno uticati i to:

a) Uskladio cijene lijekova

- Vlada Federacije BiH je donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja FBiH ("Službene novine FBiH" broj 25/17) kojom je utvrđena obaveza hitne nivelacije i usaglašavanja cijene lijekova sa kantonalne liste sa novim cijenama lijekova sa federalne liste u 30 dana od dana stupanja na snagu (u slučajevima gdje je nova federalna cijena niža od postojeće kantonalne), a primjena istih u ZZOKS je počela 06.05.2017. godine. Pored navedenog, Agencija za lijekove je na svojoj web stranici 19.05.2017. godine objavila maksimalne veleprodajne cijene lijekova za tržište BiH u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 3/17). Nakon urađenih prilagodbi i provjera novih cijena, iste su u primjeni od 17.06.2017. godine.
- Dodatno, urađene su i manje korekcije cijena sa federalne liste sa novim državnim cijenama nakon objave u "Službene novine FBiH" broj 78/17, a u primjeni su od 01.11.2017. godine.
- Cjelokupan proces je bio regulisan putem aplikacije eApoteka u integralnom informacionom sistemu „ezOblak ZZOKS“.
- Efekti smanjenje cijena su bitnije vidljivi tek u drugom polugodištu, a u velikoj su mjeri doprinijeli dodatnom smanjenju ukupnih troškova na kraju godine, obzirom da cijenimo da su zahvaljujući novim državnim cijenama u zadnjih 6 mjeseci uštedeno oko 1.820.000 KM.

b) Definisanjem i implementacijom elektronskih ograničenja prilikom propisivanja recepata, realizacije recepata i izdavanja lijekova putem integralnog informacionog sistema kroz:

- uvođenje automatske kontrole primjene pojedinih smjernica i drugih utvrđenih pravila prilikom propisivanja lijekova kroz modul eSmjernice u integralnom informacionom sistemu
- inoviranje obavezujućih smjernica za korištenje lijekova utvrđeno je pravo osiguranika Zavoda za koju bolest, koliko dugo, u kojem vremenskom intervalu i pod kojim okolnostima mogu koristiti pojedine lijekove na teret sredstava Zavoda, čime su stvorene pretpostavke da se pravila utvrđena u određenom broju smjernica mogu implementirati i kontrolisati isključivo kroz integralni informacioni sistem (u kojem su u jedinstven sistem direktno uvezane zdravstvene ustanove, ljekari, medicinske sestre i tehničari, apoteke, Zavod, itd.), na način da se prvi put omogući elektronski sistem kontrole smjernica kreiranjem modula „eSmjernice“ u integralnom informacionom sistemu.
- implementaciju vremenske dostatnosti terapije, na način da se optimizira distribucija prema ordiniranom doziranju kroz modul VDT u integralnom informacionom sistemu

Zahvaljujući procesu informatizacije zdravstva u Kantonu Sarajevo kroz izgradnju integralnog informacionog sistema u zdravstvu Kantona Sarajevo, a posebno zahvaljujući modulima i implementaciji eRecepta i digitalizacije pisanog recepta, stvoreni su realni preduslovi za racionalizaciju.

Primjena elektronskih ograničenja prilikom optimizacije distribucije adekvatne količine lijekova je rezultirala kreiranjem inovativne VDT funkciju (vremenska dostatnost terapije), te kreiranje eSmjernica u integralnom informacionom sistemu.

Na ovaj način se na vrlo sofisticiran način omogućuje kontrola i ograničenje i prije samog nastanka „štetnog“ događaja., bilo kroz poštivanje smjernica sa liste (eSmjernica), bilo kroz optimizaciju distribucije prema ordiniranom doziranju zaustavlja formiranje tzv „kućnih apoteka“ (VDT). Pacijenti će kroz vremenski period dobiti tačno onu količinu lijekova bez da se stvaraju bespotrebne rezerve kod pacijenata, a koje u konačnici ostanu neiskorištene. Prilikom analize i kreiranja ograničenja po ovom osnovu, koriste se isključivo podaci koje su ljekari naveli prilikom propisivanja ordiniranih lijekova.

c) Zaposlio ljekare kontrolore na direktnoj kontroli propisivanja

U prethodnom periodu u Zavodu su uposleni ljekari kontrolori koji imaju zadatak da kontrolišu više segmenata, a jedan od tih je i potrošnja lijekova na recept. Urađene usmjerene kontrole propisivanja lijekova i poštivanja smjernica sa liste lijekova, rezultirali su i uočavanjem određenih nepravilnosti. Utvrđena nepoštivanja smjernica su finansijski penalizirana u nekoliko primjera (uglavnom antidijabetska terapija i opravdanost uključivanja i održavanja terapije, te poštivanja smjernica), te izvršena umanjenja tranše.

d) Ugovornim apotekama su osporavani recepti koji su izdati mimo zakonskih propisa.

Opisane mjere racionalizacije su ključni faktor postignutih višemilionskih ušteda u 2017. godini, te predstavljaju ključni faktor eventualne daljnje uštede u narednom periodu, obzirom da se samo na ovaj način može izvršiti primjena velikog broja ograničenja na velikom broju pacijenata (svaka pojedinačna zabrana za neki lijek ima od nekoliko hiljada do nekoliko desetina hiljada korisnika pod ograničenjem). Pri tome, sva ograničenja su rezultat doktrinarnih stavova zdravstvenih profesionalaca koji utvrđuju način racionalne upotrebe pojedinih grupa lijekova, a integralni informacioni sistem jedini mogući alat za implementaciju.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA SA PRIJEDLOGOM MJERA I AKTIVNOSTI

Osigurana lica Kantona Sarajevo, u odnosu na osiguranike svih drugih kantona sa područja Federacije BiH, i dalje imaju najveći obim prava po osnovu lijekova, uzimajući u obzir asortiman i broj lijekova koji se finansiraju iz sredstava obaveznog osiguranja i dostupnosti apotekarske djelatnosti, odnosno broja apoteka koje izdaju lijekove na recept.

I pored veoma dobre snabdjevenosti Kantona Sarajevo sa lijekovima, potrebno je kontinuirano provoditi aktivnosti na:

- daljijem razvoju procesa informatizacije kroz uvezivanje drugih zdravstvenih ustanova u postojeći integralni informacioni sistem i povezivanje sa ljekarima specijalistima koji daju preporuke za korištenje određenog lijeka,
- uvođenju primjenjivih smjernica za propisivanje lijekova, a koje se mogu implementirati kroz softver,
- razvoju novih softverskih mogućnosti kontrole i ograničenja (eAmpule, „bijeले“ liste, MKB, režim propisivanja),
- uvođenju ambulantnog i bolničkog informacionog sistema (AIS/BIS) i elektronskog recepta u ostale ustanove koje još uvijek nisu sastavni dio integralnog informacionog sistema,
- implementaciji elektronskih blokada prije propisivanja i izdavanja lijekova s ciljem prevencije nastanka štetnog događaja,
- angažmanu ljekara kontrolora Zavoda; koji će vršiti svakodnevnu kontrolu propisivača, s ciljem utvrđivanja eventualnih nepravilnosti u propisivačkoj praksi. Za propisivače za koje se utvrdi da propisuju recepte protivno pravilima struke i/ili zakonskim propisima i/ili uputstvima proizvođača lijeka, ili tamo gdje se ustanovi neracionalno i neosnovano propisivanje recepata, ljekari-kontrolori će dati prijedlog o privremenom ili trajnom izuzimanju šifre ljekara-propisivača koju im je dodijelio Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, upućivanje zahtjeva za pokretanje odgovarajuće disciplinske sankcije direktoru njihove organizacione jedinice i/ili Ljekarskoj komori,
- kontinuiranim posjetama ljekara kontrolora ljekarima propisivačima i ljekara specijalističko-konsultativnih službi, s ciljem otklanjanja eventualnih nepravilnosti, razmjene iskustava i informacija,
- angažovanju i specijalista kliničke farmakologije i ostalih neophodnih ljekara konsultanata kako bi analizirali pojedinačne slučajeve moguće polipragmazije (kako kod ljekara-propisivača, tako i kod ljekara specijalističko-konsultativnih službi), te iste rezultate prezentirali propisivačima i njihovim rukovodiocima,
- organiziranju cjelokupnog procesa izdavanja ampuliranih lijekova u ustanovama primarne zdravstvene zaštite u sklopu integralnog informacionog sistema (eAmpula),
- motivaciji i edukaciji ljekara,
- edukaciji stanovništva.

IZVOD IZ ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

Član 13. tačka 12.

nisu zdravstveno osigurani po nekom drugom osnovu u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju;

- 15) zdravstvenu zaštitu vjerskih službenika u vjerskim zajednicama;
- 16) zdravstvenu zaštitu osoba romske nacionalnosti koja zbog tradicionalnog načina života nemaju stalno prebivalište, odnosno boravište u Federaciji.

Sredstva potrebna za finansiranje zdravstvene zaštite iz stava 2 ovog člana ostvaruju se iz: prihoda prikupljenih na osnovu opritosa za zdravstveno osiguranje, sredstava budžeta kantona u skladu sa mogućnostima kantonalnog budžeta u kalendarskoj godini, iz učešća korisnika zdravstvene zaštite u pokrivenosti dijela ili kupnih troškova zdravstvene zaštite, kao i iz drugih izvora na način i pod uvjetima određenim zakonom.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, finansiranje zdravstvene zaštite predviđene tač. 5., 6., 7. i 16. stava 2. ovog člana, u dijelu koji se odnosi na obaveze Federacije, finansira se iz federalnog udžeta u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, kao i propisima o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina.

Finansiranje zdravstvene zaštite iz tačke 15. stav 2. ovog člana obavlja se u skladu sa posebnim zakonom o slobodi vjere i ravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Obim, sadržaj i način ostvarivanja zdravstvene zaštite iz stava 1. ovog člana odlukom utvrđuje Vlada Federacije BiH na prijedlog federalnog ministra.

Vlada Federacije BiH dužna je obavijestiti Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije BiH) u roku od 15 dana od dana donošenja odluke iz stava 6. ovog člana.

Društvena briga za zdravlje na nivou kantona i općine

Član 13.

Društvena briga za zdravlje na nivou kantona obuhvata mjere a osiguranje i provođenje zdravstvene zaštite od interesa za radane na području kantona i to:

- 1) donošenje zakona i podzakonskih akata iz nadležnosti kantona;
- 2) uređenje i vodenje zdravstvene politike i provođenje reforme iz oblasti zdravstva od interesa za područje kantona;
- 3) praćenje zdravstvenog stanja stanovništva i rada zdravstvenih ustanova na području kantona, kao i staranje o provođenju utvrđenih prioriteta u zdravstvenoj zaštiti;
- 4) donošenje strateškog plana zdravstvene zaštite za područje kantona;
- 5) stvaranje uvjeta za pristupačnost i ujednačenost korištenja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite na području kantona;
- 6) uspostavljanje sistema poboljšanja kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite;
- 7) osiguravanje palijativne njege za neizlječivo bolesne, odnosno umiruće u saradnji sa ustanovama iz oblasti socijalne zaštite, karitativnim i drugim udruženjima i pojedincima;
- 8) planiranje i ostvarivanje kantonalnog programa za očuvanje i zaštitu zdravlja od zagađene životne okoline što je prouzrokovano štetnim i opasnim materijama u zraku, vodi i zemljištu, odlaganjem otpadnih materija, opasnih hemikalija, izvorima jonizujućih i nejonizujućih zračenja, bukom i vibracijama na svojoj teritoriji, kao i vršenjem sistematskih ispitivanja životnih namirnica, predmeta opće upotrebe, mineralnih voda za piće, vode za piće i drugih voda koje služe za proizvodnju i preradu životnih namirnica i sanitarno-higijenske i rekreativne potrebe radi utvrđivanja njihove zdravstvene i higijenske ispravnosti i propisanog kvaliteta od interesa za kanton u skladu sa programom mjera koje donosi vlada kantona na prijedlog kantonalnog ministra i kantonalnog ministra nadležnog za zaštitu okoliša;
- 9) provođenje epidemiološke, zdravstveno-statističke, socijalno-medicinske i zdravstveno-ekološke djelatnosti,

te unapređenje zdravlja i prevenciju bolesti na području kantona;

- 10) provođenje mjera zaštite stanovništva od zaraznih bolesti iz svoje nadležnosti u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti;
- 11) sprečavanje pojave ovisnosti i liječenje sa ciljem suzbijanja težih posljedica po zdravlje ovisnika;
- 12) ostvarivanje prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, te praćenje provođenja, zaštitu i unapređenje tih prava;
- 13) organizaciju i rad mrtvozoničke službe;
- 14) saradnja sa humanitarnim i stručnim organizacijama, savezima, komorama i udruženjima na poslovanja razvoja zdravstvene zaštite na svom području.

Kanton osigurava sredstva za vršenje osnivačkih prava nad zdravstvenim ustanovama čiji je osnivač, a koji obuhvata investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova - prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prijevoznih sredstava, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite za područje kantona koji utvrđuje vlada kantona na prijedlog kantonalnog ministra.

Odluku o mjerilima za osiguranje elemenata standarda za investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti iz stava 2. ovog člana, koja će biti osnov za planiranje potpora iz kantonalnog budžeta, jednom godišnje donosi vlada kantona, uz usaglašen prijedlog kantonalnog ministra i kantonalnog ministra finansija.

Kanton osigurava sredstva za ostvarivanje društvene brige za zdravlje iz stava 1. ovog člana u budžetu kantona u skladu sa zakonom.

Kanton može donijeti posebne programe zdravstvene zaštite za pojedine kategorije stanovništva, odnosno vrste bolesti koje su specifične za kanton, a za koje nije donijet poseban program zdravstvene zaštite na federalnom nivou u skladu sa svojim mogućnostima, te utvrditi cijene tih pojedinačnih usluga, odnosno programa.

Član 14.

Društvena briga za zdravlje na nivou općine obuhvata ocjenjivanje rada zdravstvenih ustanova i kvaliteta zdravstvenih usluga, kao i osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta zdravstvenih usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave u skladu sa posebnim zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji.

Društvena briga iz stava 1. ovog člana ostvaruje se osnivanjem zdravstvenog savjeta na nivou općine koji planira i evaluira provođenje zdravstvene zaštite na području jedinice lokalne samouprave, daje mišljenje na planove i programe zdravstvene zaštite za područje lokalne samouprave, predlaže mjere za poboljšanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite, prati povrede prava pacijenata i poduzima mjere za unapređenje tih prava na svom području, te obavlja i druge poslove i zadatke u skladu sa propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata.

Broj članova zdravstvenog savjeta određuje se statutom općine.

U radu savjeta iz stava 2. ovog člana učestvuju, po pravilu, predstavnici jedinice lokalne samouprave, pacijenata, mladih, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruženja, udruženja za zaštitu prava pacijenata, sindikata, zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog križa sa područja jedinice lokalne samouprave.

Društvena briga za zdravlje na nivou poslodavca

Član 15.

Mjere specifične zdravstvene zaštite koje mora osigurati poslodavac s ciljem stvaranja uvjeta za zaštitu zdravlja uposlenika na radnom mjestu i poticanja zdravstveno odgovornog ponašanja usmjerene su na provođenje: